

LEON OLSZEWSKI

Uniwersytet Wrocławski

Wyższa Szkoła Handlowa we Wrocławiu

POLITYKA PRZEMYSŁOWA A POLITYKA KONKURENCJI — ODWIECZNY DYLEMAT

WPROWADZENIE

Sprawne funkcjonowanie systemu gospodarczego zależy od charakteru regulacji stosunków zachodzących między podmiotami gospodarczymi i instytucjami publicznymi. Zadaniem instytucji publicznych jest zachowanie równowagi między interesem producentów, konsumentów oraz państwa jako całości. W systemie gospodarki rynkowej, w której mechanizm rynkowy stanowi siłę napędową rozwoju gospodarki i dobrobytu społecznego, istotną rolę odgrywa konkurencja. Ona zmusza podmioty gospodarcze do nieustannego podejmowania decyzji pozwalających na utrzymanie się na rynku. Występują różnice w podejściu dwóch głównych nurtów teoretycznych, liberalizmu gospodarczego i interwencjonizmu państwowego, do konkurencji jako głównego czynnika zapewniającego efektywność gospodarczą. Ma to bardzo duże odzwierciedlenie w praktyce gospodarczej, w której kwestie położenia akcentów na działaniach interwencyjnych instytucji rynkowych lub odwrotnie: ich ograniczanie jest istotne dla realizacji określonej strategii państwa bądź zespołu krajów zintegrowanych.

W krajach europejskich, które po II wojnie światowej zostały gospodarczo zrujnowane w wyniku działań wojennych, znaczącą rolę w polityce gospodarczej odegrała bezpośrednia interwencja państwa. Stanowiła ona, w pewnym sensie, przedłużenie praktyk i doświadczeń planowania gospodarczego w warunkach gospodarki wojennej. W miarę odbudowy gospodarki zachodnioeuropejskiej, ułatwionej pomocą amerykańską w ramach planu Marshalla i szybkiego rozwoju gospodarczego w latach 60., odchodzono od polityki interwencjonizmu państwowego na rzecz pełniejszego wykorzystania instrumentów rynkowych w sterowaniu procesami gospodarczymi. We Francji wyrażało się to w konstruowaniu celów strategicznych i narzędzi ich realizacji w postaci planowania i ndyk at y w n e g o. W większym lub mniejszym zakresie, w działalności instytucji rynkowych

zaznaczały się aspekty interwencjonistyczne. W Wielkiej Brytanii, gdzie tradycje liberalizmu gospodarczego były silnie zakorzenione, interwencjonizm państwowy był ograniczony, gdyż w określaniu strategii rozwoju gospodarczego bardziej wykorzystywano mechanizm rynkowy niż bezpośrednią ingerencję instytucjonalną.

W latach nazywanych „złotym wiekiem” (*golden age*), tj. od czasów wojny do przełomu lat 60. i 70., siłą napędową rozwoju gospodarki europejskiej był przemysł. Jego znaczenie było szczególnie duże w związku z innowacjami w dziedzinie chemii, elektroniki, które rewolucjonizowały dotychczasowe procesy produkcyjne. Potrzeba określenia strategii rozwoju przemysłowego stała się sprawą naturalną. Wówczas to w analizach teorii ekonomii i polityki ekonomicznej polityka przemysłowa wybiła się na plan pierwszy. Najogólniej, pod pojęciem polityki przemysłowej rozumie się spójną i systematyczną organizację stosunków przemysłowych, nadanie szczególnego znaczenia przemysłowi w kreowaniu efektywnych struktur gospodarczych. Stanowi ona zespół celów, instrumentów oraz konkretnych przedsięwzięć dotyczących warunków tworzenia przemysłów zdolnych do konkurencji międzynarodowej. W praktyce powojennej odbudowy Zachodniej Europy polityka przemysłowa polegała na protekcyjnych działaniach państwa mających na celu ochronę krajowych przedsiębiorstw przemysłowych i przygotowanie ich do szerszego wejścia na rynek międzynarodowy.

Osiągnięcie, w latach 70., wysokiego poziomu rozwoju przemysłowego przez grupę krajów europejskich pozwoliło na konfrontację ich gospodarek z najbardziej rozwiniętą gospodarką świata — Stanami Zjednoczonymi. Polityka przemysłowa stała się zasadniczym instrumentem budowy przesłanek konkurencyjności gospodarek krajowych. W związku z procesami integracji europejskiej jest przedmiotem systematycznych analiz i konkretnych przedsięwzięć Komisji Europejskiej mających na celu przemiany strukturalne ułatwiające realizację zrównoważonego wzrostu gospodarczego i konkurencyjności gospodarki europejskiej. Polityka przemysłowa nierzadko stoi jednak w opozycji do polityki konkurencji. W praktyce trudno pogodzić cele, które realizuje lub powinien realizować jeden i drugi rodzaj polityki.

W artykule wskazano na trudności pogodzenia odmiennej logiki polityki przemysłowej i polityki konkurencji, które powodują kłopoty w realizacji celów jednej lub drugiej. Podkreślono także duże wysiłki organów wspólnotowych podjęte, aby wypracować kompromis niepoświęcający polityki konkurencji na rzecz interwencji państwa usprawiedliwianej potrzebą prowadzenia polityki przemysłowej.

GENEZA I ROZWÓJ POLITYKI PRZEMYSŁOWEJ

Okres powojenny rozwoju polityki przemysłowej charakteryzował się wysiłkami państwa, które w zależności od wewnętrznej sytuacji ekonomicznej

i orientacji polityki ekonomicznej starały się stymulować rozwój gospodarczy. Uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne tworzyły klimat do bezpośrednich, interwencjonistycznych działań państwa zmierzających do udzielania przedsiębiorstwom pomocy w powiększaniu ich potencjału produkcyjnego, dostępie do rynków, co naturalnie przyczyniało się do tworzenia porozumień i kartelizacji gospodarki. Do lat 80. w krajach europejskich orientacja polityki ekonomicznej preferowała model uprzemysłowienia opartego na wzroście gospodarczym, którego siłą napędową był eksport. W tym samym czasie kraje azjatyckie nastawione były na import pozwalający im na dokonywanie szybkich zmian strukturalnych ich gospodarek. Stymulowanie inwestycji za pośrednictwem takich narzędzi, jak: subwencje, nisko oprocentowane kredyty, zwolnienia lub ulgi podatkowe oraz ochrona barierami protekcyjnymi młodych sektorów przemysłowych, było praktyką powszechnie akceptowaną. Uzasadnieniem takich działań była konieczność przeprowadzania zmian struktur przemysłowych w celu tworzenia dużych przedsiębiorstw posiadających siłę konkurencyjną, zdolnych do rywalizacji na rynku światowym. Strategia budowy czempionów narodowych stanowiła cechę charakterystyczną polityki przemysłowej przełomu lat 70.

Procesy liberalizacji handlu i otwieranie się gospodarek krajowych, które nastąpiło na przestrzeni lat 80., wzmocnione działaniami Światowej Organizacji Handlu (WTO, World Trade Organization), spowodowały zakwestionowanie wymienionych narzędzi protekcyjnych polityki przemysłowej. Coraz ściślej respektowano zasady polityki konkurencji, stawiając je na pierwszym planie w programach przemian strukturalnych realizowanych pod kontrolą Międzynarodowego Funduszu Walutowego i Banku Światowego. Praktyki protekcyjne w postaci poziomych i pionowych porozumień między przedsiębiorstwami oraz nadużywanie pozycji dominującej starano się ukrócić przez stosowanie procedur penalizacyjnych.

Po okresie intensywnej industrializacji wynikającej ze zniszczeń wojennych i roli, którą odgrywał sektor przemysłowy we wzroście gospodarczym, następował szybki proces rozwoju sektora usług powodujący pomniejszanie udziału przemysłu w wytwarzaniu produktu krajowego brutto. Dezindustrializacja krajów wysoko rozwiniętych postępowała systematycznie od lat 60. Zatrudnienie w sektorze przemysłowym w 15 krajach Unii Europejskiej spadło z 30% w 1970 roku do około 20% w połowie lat 90. Złożyło się na to kilka czynników: przesunięcie popytu w krajach rozwiniętych z produktów przemysłowych na usługi, szybszy wzrost produktywności w przemyśle niż w usługach, wycofywanie się z sektorów pracochłonnych na rzecz sektorów charakteryzujących się przewagą komparatywną¹. Dezindustrializację uznano za zjawisko świadczące o przechodzeniu gospodarek z epoki industrialnej do okresu postindustrialnego.

¹ R. Rowthorn, R. Ramaswamy, *Growth, trade, and deindustrialization*, „IMF Staff Papers” 46, 1999, nr 1.

W pierwszej dekadzie XXI wieku kilku znanych ekonomistów zwróciło uwagę na negatywne następstwa postępującego trendu dezindustrializacji². W krajach rozwijających się oraz w krajach wysoko uprzemysłowionych, w których problem delokalizacji stanowił społeczne i polityczne wyzwanie dla ekip rządzących, nadmierne zmniejszenie udziału przemysłu w wytwarzaniu produktu krajowego wpływa negatywnie na odporność kraju na kryzysy ekonomiczne. Obserwowano również osłabienie skłonności i zdolności do innowacji sektora przemysłowego. Odpowiedzią na te tendencje było ujęcie rozwoju przemysłu w priorytetach w strategii Europa 2012³. Określono w niej rolę polityki przemysłowej w przemianach strukturalnych w warunkach globalizacji.

NARODOWE STRATEGIE ROZWOJU PRZEMYSŁOWEGO

W strategiach rozwoju gospodarczego krajów zasadniczą rolę odgrywa przemysł. W okresie rewolucji przemysłowej przemysł stał się głównym czynnikiem kształtowania się struktur gospodarczych krajów, które zapewniały szybki rozwój gospodarczy i zmiany społeczne. Dzięki przemysłowi będącemu głównym źródłem innowacji zachodzą efekty „pociągania” mniej dynamicznych przedsiębiorstw lub innych sektorów gospodarki, w rezultacie uruchamiane są procesy wzrostu i rozwoju całej gospodarki narodowej.

W związku z szybko zachodzącymi zmianami w gospodarce światowej podejmowane są działania mające na celu dostosowanie się gospodarek krajowych do dynamiki środowiska zewnętrznego. Zasadniczo kraje nastawiają się na kreowanie lub dynamizowanie przemysłów konkurencyjnych na poziomie światowym, które byłyby ośrodkami (biegunami) konkurencyjności. Do tego celu najczęściej wykorzystuje się narzędzia interwencjonizmu państwowego. W przeszłości do orientowania rozwoju sektorów przemysłowych służyła nacjonalizacja, tworzenie holdingów państwowych oraz centralnych organów stymulujących procesy fuzji jednostek, by mogły one osiągnąć silną pozycję konkurencyjną. Różne podejścia do polityki przemysłowej są widoczne szczególnie w dwóch krajach: we Francji i w Niemczech.

W porównaniu z innymi krajami Wspólnoty polityka przemysłowa Francji przez długi okres pozostawała najbardziej scentralizowana i nastawiona na interwencje państwa w kluczowych dziedzinach przemysłu. Wynikała ona z potrzeby daleko idącej modernizacji gospodarki francuskiej opartej głównie na sektorze rolniczym. Bardziej rynkowe nastawienie instytucji unijnych stanowiło rodzaj nacisku skłaniającego (zmuszającego) ten kraj do ograniczania zakresu bezpośredniej ingerencji w sektorze przemysłowym.

² D. Rodrik, *Premature deindustrialization*, „NBER Working Paper” 20935, February 2015.

³ *Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Communication from the Commission, COM (2010) 2020 final. Brussels, 3.3. 2010.

We Francji, w 2004 roku, ogłoszono nowe zasady polityki przemysłowej, w której zasadniczą rolę miały odgrywać bieguny konkurencyjności wyzwalające konkurencyjność podmiotów gospodarczych i zdolność gospodarki do innowacji. W 2005 roku posłużono się argumentem patriotyzmu ekonomicznego, który usprawiedliwiał obronę firm francuskich przed przejęciem przez grupy zagraniczne.

W 2013 roku w raporcie Gallois nakreślono listę przedsięwzięć niezbędnych do poprawy konkurencyjności gospodarki francuskiej, a w kolejnych dokumentach wymieniono sektory i technologie, których rozwój ma zasadnicze znaczenie w tych działaniach, oraz nakreślono 34 plany przemysłowe⁴. Do realizacji tych planów przewidziane są takie narzędzia, jak: zamówienia publiczne, działalność publicznego banku inwestycyjnego, edukacja.

Odejście od sektorowej polityki przemysłowej, która dominowała we Francji do lat 90., na rzecz działań horyzontalnych następuje jednak powoli. W coraz większym stopniu wzrasta świadomość, że skupianie się władz publicznych na interwencji w sektorach innowacyjnych daje ograniczone efekty, gdyż innowacje występują w różnych formach i nie zawsze są związane jedynie z technologią *sensu stricto*, a często z innowacjami organizacyjnymi i handlowymi.

Niemcy, które po wojnie zaczęły odbudowywać gospodarkę, były już uprzemysłowione i w dużej mierze z przyczyn politycznych dalsze działania opierały na koncepcji społecznej gospodarki rynkowej. Interwencjonizm państwowy ograniczał się do dbania o zachowanie równowagi społecznej w funkcjonowaniu gospodarki, a działania o charakterze strukturalnym i koniunkturalnym były sporadyczne. Dopiero w latach 80. zaczęto stosować bardziej interwencjonistyczne kroki władz krajowych i lokalnych, których celem było podtrzymanie przemysłu węglowego i stoczniowego, przeżywających coraz większe trudności. Na poziomie regionów zaczęto także intensywnie wspierać modernizację technologiczną wykorzystując instrumenty bankowe, edukację, pomoc małym i średnim przedsiębiorstwom oraz tworząc centra technologiczne. Charakterystyczne dla praktyki działań interwencyjnych w Niemczech było od dawna stworzenie systemu angażującego podmioty prywatne i publiczne w systemie samoregulacji rynkowej przedsiębiorstw i całych sektorów gospodarki. Instytucje publiczne krajowe i lokalne, zrzeszenia pracodawców, związki zawodowe, izby handlowe, banki wypracowywały system wzajemnego informowania się i wspierania, w którym państwo nie musiało wysuwać się na plan pierwszy w działaniach interwencyjnych. Ten

⁴ L. Gallois, *Pacte pour la compétitivité de l'industrie française*, Commissariat Général à l'investissement. Rapport au Premier ministre 5 novembre 2012; A. Lauvergeon, *Un principe et sept ambitions pour l'innovation*. Rapport la commission „Innovation 2030”, Paris 2013; *La nouvelle France industrielle. Présentation des feuilles de route des 34 plans de la nouvelle France industrielle*, <http://www.economie.gouv.fr/files/files/PDF/nouvelle-france-industrielle-sept-2014.pdf> (dostęp: 12.09.2013).

rodzaj działania nazwano „polityką przemysłową *implicite*”⁵. Taki sposób prowadzenia polityki przemysłowej zapewniał nieprzejrzystość działań interwencyjnych, a tym samym osłabiał ewentualne zarzuty o naruszanie prawa konkurencji.

Globalizacja gospodarki naruszyła wypracowane w Niemczech więzy solidarności między bankami, grupami finansowymi i przedsiębiorstwami sektora przemysłowego. Ta sytuacja została dodatkowo pogłębiona w związku z koniecznością reagowania na pogłębienie się dysproporcji regionalnych po unifikacji z wschodnimi Niemcami. Władze publiczne zaczęły interweniować w szerszym stopniu, prowadząc aktywną politykę pomocy w sektorze bankowym, by stworzyć silną niemiecką grupę bankową, poza tym także udzielając wsparcia stoczniom. W dalszym ciągu jednak władze publiczne uważały wszelkie ingerencje za naruszanie zasady systemu rynkowego. Polityka przemysłowa powinna więc polegać na tworzeniu ogólnych warunków chroniących konkurencyjność w przemyśle i w ten sposób zapewnić wzrost i innowacje tego sektora. Rola władz publicznych sprowadzała się do koordynacji współpracy między przedsiębiorstwami, organizacjami pracodawców, związkami zawodowymi, dzięki której wypracowywano wspólne rozwiązania obejmujące koszty produkcji, doskonalenie kadry zawodowej oraz strategię badań i rozwoju.

Ten subtelny, nierzucający się w oczy mechanizm udziału władz publicznych w prowadzenie polityki przemysłowej był skuteczny, o czym świadczy konkurencyjna pozycja Niemiec w pierwszej dekadzie XXI wieku i ograniczona krytyka ze strony instytucji unijnych, w porównaniu z Francją, o naruszanie zasad konkurencji.

EWOLUCJA POLITYKI PRZEMYSŁOWEJ UNII EUROPEJSKIEJ

Traktat powołujący Wspólnotę Europejską zabrania udzielania pomocy państwa, gdyż zniekształca ona mechanizmy konkurencji na rynku wewnętrznym. Na początku integracji europejskiej, w wyniku nacisku strony niemieckiej będącej pod wpływem doktryny ordoliberalnej, polityka konkurencji stanowiła zasadniczy element prawa wspólnotowego. Od lat 60. strona francuska, tradycyjnie przywiązana do dużej roli państwa w systemie społecznym i gospodarczym, osłabiała politykę konkurencji, zwracając większą uwagę na potrzebę budowy struktur przemysłowych za pomocą polityki przemysłowej. Od połowy lat 60. wyraźnie zaznacza się i trwa konflikt między wymienionymi dwoma podejściami⁶.

⁵ H. Unterwedde, *Politique industrielle ou politique de la competitivite?*, Discours et approches en Allemagne, Comité d'études des relations franco-allemandes (Cerfa), Novembre 2007.

⁶ L. Warlouzet, *Europe de la concurrence et politique industrielle communautaire La naissance d'une opposition au sein de la CEE dans les années 1960*, „Histoire. Economie et Societe” 2008, nr 1.

Nasilenie procesów umiędzynarodowienia i globalizacji w gospodarce światowej na przełomie lat 80. i 90., które były swoistym testem konkurencyjności gospodarki i zdolności jej struktur przemysłowych do elastycznego reagowania na zmiany popytu krajowego i międzynarodowego, uczyniło problem polityki przemysłowej wyjątkowo aktualnym. Na początku lat 90. Komisja Europejska wydała kilka ważnych dokumentów określających charakter polityki przemysłowej Unii Europejskiej⁷. Przetawiono w nich koncepcję polityki przemysłowej Wspólnoty opierającą się na kilku zasadniczych elementach: utrzymanie generalnej zasady ochrony właściwych warunków konkurencyjności między podmiotami gospodarczymi, tj. rezygnację z działań protekcyjnych, polegających na popieraniu przemysłów schyłkowych lub słabiej rozwijających się, niedopuszczanie do nadmiernej koncentracji i znalezienie punktu równowagi między wymogami międzynarodowej konkurencji a warunkami konkurencyjności oraz ostra kontrola sektorowych subsydiów państwowych naruszających konkurencję. Chociaż w tych dokumentach zawarte są również postanowienia dotyczące konieczności przyspieszenia przemysłowej restrukturyzacji i rozwoju postępu technicznego drogą stymulowania sektora B+R, wspomagania współpracy między przedsiębiorstwami, uniwersytetami i zewnętrznymi jednostkami naukowo-badawczymi, to w tym obszarze postanowienia i propozycje Komisji w sprawie polityki przemysłowej mają charakter bardziej ogólny niż te dotyczące przestrzegania konkurencji.

Impulsem do podkreślenia znaczenia polityki przemysłowej w realizacji konkurencyjnej gospodarki europejskiej zdolnej do rywalizacji ze Stanami Zjednoczonymi stała się strategia lizbońska. W związku z jej realizacją Komisja Europejska opracowała kilka dokumentów, m.in. przedstawiających potrzebę nowego spojrzenia na politykę pomocy państwa⁸, w których przedstawiła ogólne zasady udzielania pomocy tak, by realizując ogólny interes gospodarczy, zachować równe reguły dla wszystkich przedsiębiorstw prowadzących działalność na jednolitym rynku europejskim. Nakreśliła program dotyczący sektora badań i rozwoju, ochrony własności intelektualnej, polepszenia regulacji stymulujących skłonność do innowacji małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozwój międzynarodowej współpracy w ramach wspólnych projektów. Przemysł uznano za kluczowy czynnik wzrostu gospodarczego stwarzający warunki do innowacji, pociągający za sobą rozwój całej gospodarki europejskiej. Przedstawiony wówczas program działań Komisji, obejmujący pierwszy etap 2005–2007, łączył zasady polityki

⁷ *Industrial Policy in an open Competitive Environment*. Commission of the European Communities, Brussels 1990; *Growth, Competitiveness, Employment. The Challenges and Ways Forward Into the 21st Century*. White Paper. Commission of the European Communities, Brussels 1993; *Une politique de compétitivité industrielle pour l'Union Européenne*, Commission Européenne, Bruxelles 1994.

⁸ *Implementing the Community Lisbon Programme: A policy framework to strengthen EU manufacturing — towards amore integrated approach for industrial policy*, Communication from Commission, Brussels 5.10.2005, COM (2005) 474 final; *Plan działań w zakresie pomocy państwa. Gorzej i lepiej ukierunkowana pomoc państwa: mapa drogowa reformy pomocy państwa na lata 2005–2009*, Bruksela, dnia 7.06.2005 COM (2005) 107 końcowy (Dokument konsultacyjny).

przemysłowej o charakterze horyzontalnym z polityką sektorową. Zastrzegając się, że w dalszym ciągu zasada nieinterweniowania władz publicznych pozostaje w mocy, Komisja uznała konieczność stosowania, adekwatnych do sytuacji, instrumentów polityki przemysłowej zapewniających jej skuteczność w przemianach strukturalnych.

W 2010 roku Komisja Europejska wydała dokument zastępujący strategię lizbońską, w którym zawarto kolejne działania zmierzające do poprawy konkurencyjności przemysłu Unii Europejskiej: rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, promocji wzrostu zrównoważonego oraz zatrudnienia i spójności społecznej⁹. Uzupełnieniem dokumentu wyznaczającego strategię przemysłową Wspólnoty są komunikaty dotyczące polityki przemysłowej ery globalizacji¹⁰ oraz wzrostu sektora przemysłowego¹¹, w których akcenty zostały położone na umocnienie konkurencyjności sektora małych i średnich przedsiębiorstw, stabilności dostaw surowcowych, a także na wyznaczenie polityki naukowo-badawczej jako priorytetu dla działań innowacyjnych Unii Europejskiej. Kontynuację strategii odbudowy sektora przemysłowego, którego znaczenie w gospodarce unijnej jako siły napędowej wzrostu gospodarczego malało od wielu lat, zapisano w 2014 roku w dokumencie wyznaczającym cele modernizacji przemysłu drogą inwestowania w innowacje, nowe technologie i dziedziny zapewniające wysoką wartość dodaną w konkurencji na globalnych rynkach¹².

Druga dekada XXI wieku w gospodarce europejskiej stoi pod znakiem reindustrializacji, tj. powrotu do przemysłu jako gałęzi stanowiącej napędową zrównoważonego wzrostu gospodarczego, której realizacja dokonuje się metodami unikającymi interwencji władz publicznych, jak to miało miejsce w okresie dwóch dekad odbudowy i rozwoju sektora przemysłowego Wspólnoty. Zasadniczym celem polityki przemysłowej Unii Europejskiej jest stworzenie warunków do funkcjonowania przemysłu europejskiego konkurencyjnego w świecie gospodarki globalnej. W praktyce działania polegające na pogodzeniu celów polityki przemysłowej i polityki konkurencji napotykały na duże trudności ze względu na logikę tych dwóch rodzajów polityk, która jest odmienna. Należy jednak zauwa-

⁹ *EUROPE 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth...*

¹⁰ *Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji — Konkurencyjność i zrównoważony rozwój na pierwszym planie*. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. SEK (2010) 1272 SEK (2010) 1276.

¹¹ *A Stronger European Industry for Growth and Economic Recovery*. Communication from Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions. Brussels, 10.10.2012.

¹² *For a European Industrial Renaissance*. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. European Commission, Brussels 22.01.2014 COM (2014) 14 final.

żyć, że wkłada się wiele wysiłku w pokonanie barier w dojściu do porozumienia w stosowaniu instrumentów polityki konkurencji i polityki przemysłowej¹³.

PODSUMOWANIE

Zauważa się nieustanny konflikt między staraniami krajów, które w swoich zamierzeniach strategicznych dążą do utrzymania pozycji dominującej na rynku, a instytucjami ponadnarodowymi pilnującymi przestrzegania zasad konkurencji rynkowej. Polityka konkurencji ma na celu kontrolę i eliminowanie porozumień między przedsiębiorstwami ograniczającymi dostęp do rynku lub tworzącymi na nim sytuacje pozycji dominującej, mające negatywny wpływ na handel i rozwój ekonomiczny krajowy oraz międzynarodowy. Polityka przemysłowa stanowi bardziej lub mniej wyraźne preferowanie wybranych przemysłów tak, by wzmocnić ich pozycję konkurencyjną. Aspekt pozytywny polityki przemysłowej polega jednak również na roli, którą pełni ona w korygowaniu niedomagań rynku związanych z transferem zasobów z przemysłów schyłkowych do przemysłów nowoczesnych. W działaniach instytucji Unii Europejskiej preferuje się zasady konkurencji jako wartości, której nie można tłumić. Równocześnie dostrzega się także konieczność nadania impulsu do rozwoju sektora przemysłu, gdyż on warunkuje budowę gospodarki opartej na wiedzy, wzrost zrównoważony i postęp społeczny. Coraz częściej decydenci polityki gospodarczej krajów europejskich przybliżają swoje stanowiska dotyczące relacji między polityką konkurencji a polityką przemysłową w przekonaniu, że polityka konkurencji stymulująca działalność innowacyjną społeczno-gospodarczą stanowi współczesną formę polityki przemysłowej. W dalszym ciągu nie ma jednak zgodności co do środków, które można lub powinno się stosować, aby osiągnąć zamierzone cele.

THE ETERNAL DILEMMA BETWEEN COMPETITION POLICY AND INDUSTRIAL POLICY

Summary

Industrial policy is one of the issues to which both economic theory and economic policy devote much attention. The industrial sector is a driving force for economic growth. The article pointed out the difficulty of reconciling different logic of industrial policy and competition policy. It also noted the great efforts made by EU institutions to preserve a compromise between the instruments of competition policy and industrial policy. The progress in achieving the objectives of both policies at the same time is, however, unsatisfactory.

¹³ P. Bougette, Ch. Charlier, *La difficile conciliation entre politique de concurrence et politique industrielle: le soutien aux énergies renouvelables*, GREDEC Working Paper No 2015-13, Université Nice Sophia Antipolis and GREDEC CNRS 2015.